

Bývate v rodinnom dome, máte záhradku a chceli by ste znížiť množstvo odpadu, ktoré vyhadzujete do kontajnera, získať kvalitné hnojivo a pomôcť tak prírode? Ponúkame vám jedinečný, jednoduchý a overený spôsob, ako to urobiť.

KOMPOSTOVANIE

**Bioodpad vhodný na kompostovanie tvorí 30 až 45%
z celkového množstva odpadu.**

Konečný produkt - kompost môže byť použitý pri pestovaní rastlín ako humusové hnojivo vracajúce do pôdy výživné látky, ktoré sme z nej predtým pri pestovaní odobrali.

ČO SA DÁ KOMPOSTOVAŤ ?

V podstate je možné kompostovať **všetky netoxicke organické materiály**, ktoré vznikajú **v domácnosti a v záhrade**. Pri domácom kompostovaní môžu byť problémové len materiály, ktoré sú čerstvo chemicky ošetrené a potraviny živočíšneho pôvodu.

Zvyšky varených jedál a potraviny dávajte do kompostu radšej iba v malých množstvách, pretože lákajú rôzne zvieratá, skoro podliehajú skazeniu a potom neprijemne zapáchajú. To je možné odstrániť zmiešaním s väčším množstvom suchého, savého materiálu.

Ideálna je mnohoraká zmes najrozličnejších materiálov, ktorú je potrebné vhodne upraviť (podrviť, posekať, zvlhčiť, atď.) a dobré premiešať.

Tab. 1: Materiál vhodný na kompostovanie

odpad z kuchyne	odpad zo záhrad	iný organický odpad
- zvyšky z čistenia ovocia a zeleniny	- kvety	- popol z dreva
- zvyšky jedál	- pokosená tráva	- hobliny
- potraviny	- konáre, lístie	- drevné piliny
- čaj, kávový výluh	- zhniaté ovocie	- hnoj a trus
- potravinami znečistený papier	- vypletá burina	- vlasysy, perie
	- zemina	- papierové obrúsky a servítky

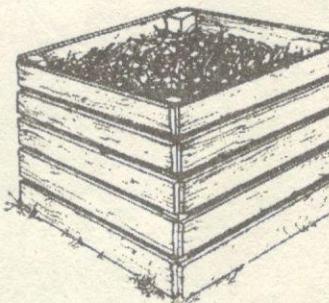
Tab. 2.: Materiál nevhodný na kompostovanie

druhotné suroviny	problémové látky	Iné
- kovy - plasty - sklo - textil - papier	- farby - staré lieky - staré oleje - batérie - chemické prostriedky	- prach zo smetí a vysávania - časti rastlín napadnuté chorobami - kosti a mäso - mliečne výrobky

AKO A KDE SI ZALOŽIŤ KOMPOSTOVISKO ?

Kompost si môžete založiť na hociktorom mieste záhrady. Je však vhodné dodržať niektoré zásady a odporúčania:

- je vhodné **zabezpečiť kontakt so zemou**, aby bol možný prístup pôdnich organizmov (dážďovky, roztoče, mikroorganizmy), ktoré pomáhajú pri rozklade organických materiálov,
- **donášková vzdialenosť** by nemala byť veľmi veľká, okolo kompostoviska by mal byť **dostatočný priestor** na manipuláciu s náradím (napr. s fúrikom),
- odporúča sa **spevnený podklad** pracovného miesta (nie kompostoviska), ktorý zabezpečí pohodlný prístup aj pri dlhodobejšom daždi,
- kompostovisko by nemalo byť vystavené priamemu slnku, silnému vetru (aby sa kompost nevysušoval) ani daždu (prílišné zamokrenie). Preto je vhodné ho **umiestniť do polotieňa** (skupina stromov, živý plot, atď.) a prikryť ho proti dažďu (geotextiliou, strieškou, celtou, atď.).
- aby z rôznych dôvodov neprekážal susedom (pri správnom kompostovaní je táto obava zbytočná).

Základnou formou je kompostovanie v **kope (hrobli)**. Stačí materiál vhodne upraviť a navrstviť do požadovaného tvaru. Tento spôsob sa používa hlavne tam, kde je dostatok priestoru.

Druhým spôsobom je kompostovanie v **zásobníkoch**. Tie môžu byť z rôznych materiálov (drevo, plast, pletivo, kov, betón, kameň alebo ich kombinácie). Najlacnejší a najúčelnejší býva spravidla drevený zásobník, ktorý pri troške šikovnosti môže byť aj pekný.

Kompostovacie zásobníky si môžeme vyrobiť aj z odpadových materiálov (drevené a plastové palety, staré sudy...).

PRAVIDLÁ SPRÁVNEHO KOMPOSTOVANIA

- Ak sme sa už rozhodli pre spôsob, akým budeme kompostovať (hrobľa, zásobník), začnime so zberom organického materiálu. Dno kompostovacej kopy vysypeme **hrubším materiálom** (posekané drevo, konáre), aby sme zabezpečili cirkuláciu vzduchu a odtok nadbytočnej vody.
- Kompostujeme iba **upravené** (posekané, drvené, nalámané) materiály.
- Nazbierané materiály **neukladáme do kompostoviska vo vrstvách**, ale ich navzájom zmiešavame. Platí, že **dusíkaté látky** (hnoj, trus, pokosená tráva, kuchynský bioodpad, pozberové zvyšky zo záhrady...), ktoré sú väčšinou mäkké, šťavnaté a zelené, **musíme zmiešať s uhličatými** (drevná štiepka, piliny, hobliny, lístie, slama, papier...), ktoré sú zväčša tvrdé, hnedé, suché a savé.
- Je vhodné si na tento účel **predbežne uskladniť materiály**, ako je slama, lístie, drevná štiepka (uhličaté suroviny), pretože tie vznikajú iba sezónne, ale potrebujeme ich počas celého roka.
- Počas celého procesu **kontrolujeme vlhkosť kompostu**. Ak stlačíme dobre premiešaný materiál v dlani, nemala by nám spomedzi prstov vytiekať voda (max. 2-3 kvapky). Keď dlaň otvoríme, materiál by mal zostať stlačený (nemal by sa rozsypať). Podľa potreby kompost dovlhčíme alebo pridáme suchý, savý materiál.
- Kompostovací proces je založený na aktivite mikroorganizmov a pôdnich živočíchov, ktoré k svojmu životu **potrebujú kyslík**. Preto musíme zabezpečiť dostatočné prevzdušnenie kompostovaného materiálu. To zabezpečíme vytvorením dostatočného množstva otvorov na zásobníku a minimálne 1-2x ročne prekopávaním (prehadzovaním) kompostu (pri veľkom poklese objemu zakládky). Prekopávanie výrazne urýchľuje rozklad.
- Ak sme dobre založili kompostovaci zakládku, mala by nám do **1-3 dní vystúpiť jej teplota na 40 až 60°C**. Táto teplota sa môže v komposte udržať niekoľko dní až týždňov. Pri poklese teploty je vhodné kompost prekopať, čím znova naštartujeme proces rozkladu.
- Kompostovaný materiál je vhodné **premiešať malým množstvom zeminy** (nie je to však nevyhnutné). Jej podiel v zakládke by nemal byť väčší ako 10%. Zemina obsahuje množstvo mikroorganizmov, ktoré napomáhajú rozkladným procesom, dokáže viazať vlhkosť a pomaly ju uvoľňovať do okolia, napomáha pri vzniku stabilnej drobovito - zemitej štruktúry a výrazne dokáže viazať zápach.
- Približne po 6-12 mesiacoch je kompost **vyzretý**.
- Po vyzretí je potrebné kompost preosiať a nespracované časti **vložiť do novej kopy**.

KEDY JE KOMPOST ZRELÝ ?

Do nádobky s dobre prevlhčeným kompostom vysejeme semienka rýchlo klíčiacich rastlín (napr. žerucha), pritlačíme a zakryjeme fóliou. Ak počas týždňa väčšina **semien vyklíči**, môžeme usúdiť, že kompost už neobsahuje nijaké látky škodlivé pre rastliny a môžeme ho už použiť v záhrade. **Intenzívne zelené lístky svedčia o vyzretom komposte, zatiaľ čo žlté alebo hnedé lístky o surovom.** Ak vyklíči len málo semien, musí sa kompost podrobiť ešte ďalšiemu rozkladu, kým nebude vhodný na ďalšie použitie.

AKO VYUŽIŤ HOTOVÝ KOMPOST ?

Vyzretý kompost je hnedej až tmavohnedej farby, drobnej štruktúry, nezapácha, ale vonia ako humus. Jeho prednosti sú v tom, že má schopnosť zadržiavať vodu, prevzdušňovať pôdu a obsahuje veľké množstvo (podľa zloženia vstupných materiálov) výživných látok. Hotový, dobre vyzretý kompost môžeme použiť ku všetkým typom plodín. Surový kompost aplikujeme do pôdy na jeseň. Vyzretý kompost môžeme aplikovať kedykoľvek (používa sa hlavne pri výsadbe na jar). Na dostatočné zásobenie pôdy živinami stačí 1-2 cm vrstva kompostu ročne. Vzhľadom na vysokú zásobu živín nie je potrebné vo väčšine záhrad používať viac ako 2-3 litre kompostu na 1 m². Toto množstvo platí hlavne pre zeleninovú záhradu, živé ploty a okrasné kríky.

ČO ZÍSKAME KOMPOSTOVANÍM ?

- kvalitné hnojivo pre svoju záhradku
- ušetríme peniaze za odvoz odpadov
- ušetríme peniaze za drahé hnojivá
- znížime množstvo a škodlivosť odpadov
- pomôžeme životnému prostrediu

Ak máte záujem dozviedieť sa viac o kompostovaní, kontaktujte nás na adrese:

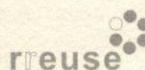
P. O. BOX H - 39, 040 01 Košice
kancelária: Alžbetina 53, Košice
tel./fax: 055 / 677 1 677
e-mail: spz@priateliazem.sk
www.priateliazem.sk/spz
č.účtu: 4350054728/3100

Mnoho informácií o kompostovaní a podpore kompostovania nájdete na stránkach medzinárodného projektu www.growingwithcompost.org

Growing with Compost

Ceská
zemėdelská
univerzita v Praze

Vydanie tohto materiálu podporila v programe Socrates Grundtvig Európska komisia.

Vytlačené na 100% recyklovanom papieri.

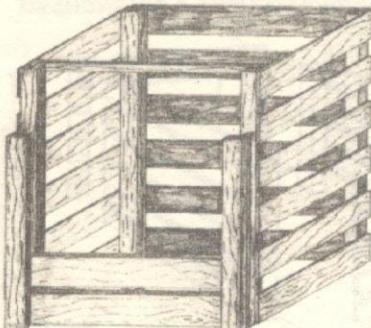
Postavte si kompostovisko

Najjednoduchším a najlacnejším spôsobom je kompostovanie bioodpadu v hrobiach. Druhou možnosťou je kompostovanie v zásobníkoch. Tie môžu byť z dreva, kovu, plastu a pod. Dnes ich už ponúka množstvo firiem.

Krajšie a väčšinou aj lacnejšie než kúpené zásobníky sú tie, ktoré si zhotovíme svojpomocne. Ponúkame vám návod na zhotovenie niekoľkých typov drevených zásobníkov:

1. Zásobník s prednou vyberateľnou stenou

Postup práce: Najprv zašpicatíme stípy (4 hranolčeky). Na dva, ktoré budú tvoriť prednú stenu, pribijeme lišty tak, aby tvorili drážku pre dosky, ktoré sa do nej budú zakladáť. Ak to máme spravené, postupne pribijame dosky na bočné steny a to tak, aby medzi jednotlivými doskami zostávala 5 cm medzera. Nasleduje zadná stena a lišta na prednú stenu, ktorá udržiava

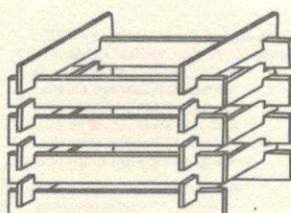

Materiál:

- 4 hranolčeky
120 x 6 x 6 cm
- 24 dosák
100 x 10 x 2 cm
- 1 lišta
100 x 3 x 3 cm
- 2 lišty
60 x 3 x 3 cm
- 2 lišty
60 x 6 x 2 cm
- klince

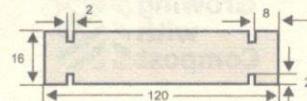
správny rozstup bočných stien. Položíme zhotovené kompostovisko na miesto a jemne ho zatlačíme alebo zatličieme do zeme. Prednú stenu budú tvoriť samostatne vyberateľné dosky, ktoré od seba oddelíme tak, že do káždej (až na poslednú najvrchnejšiu) z vrchu pribijeme klince tak, aby vyčnievali 5 cm.

2. Zásobník na kompost z dosák so zárezmi

Materiál:

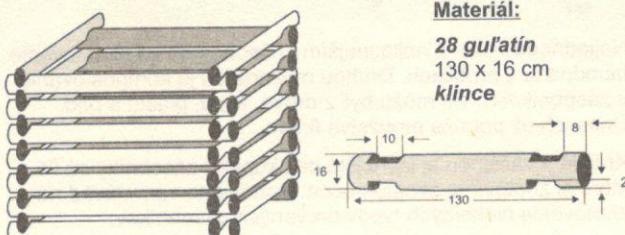
- 16 dosák
120x16x2,5 cm

Postup práce: Na 12 doskách nameríame, označíme a vyrežeme zárezy podľa nákresu. Na posledných 4 doskách vyrežeme zárezy len z jednej strany – budú tvoriť vrchnú a spodnú časť kompostovacieho zásobníka.

Ďalšie typy zásobníkov

3. Zásobník na kompost z guľatiny

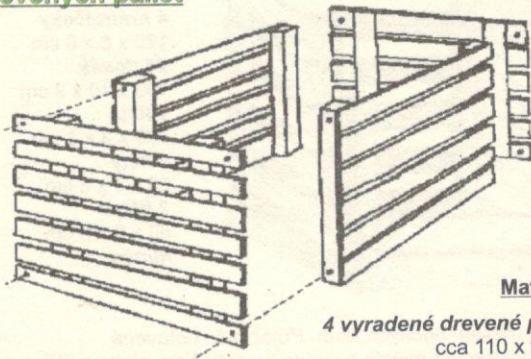

Materiál:

28 guľatin
130 x 16 cm
klince

Postup práce: Na 24 guľatinách nameriame, označíme a vyrežeme zárezy podľa nákresu. Na posledných 4 guľatinách vyrežeme zárezy len z jednej strany – budú tvoriť vrchnú a spodnú časť kompostovacieho zásobníka. Na spevnenie zásobníka môžeme jednotlivé guľatiny upevniť navzájom klincami. Zásobník sa však tak stane nerozoberateľný.

4. Zásobník na kompost vyrobený z vyradených drevených palet

Materiál:

4 vyradené drevené palety
cca 110 x 90 cm
klince alebo skrutky

Postup práce:

4 drevené palety upravíme do podoby nakreslenej na obrázku a spojíme skrutkami alebo klincami.
Prednú stenu prichytíme tak, aby sa dala v prípade potreby prekopávania kompostu ľahko odobrať.

Viac informácií o kompostovaní sa dozviete na adrese Priateľov Zeme - SPZ:
P.O.BOX H-39, 040 01 Košice, kancelária Alžbetina 53, Košice, tel./fax: 055/6771677,
e-mail: spz@priateliazeme.sk,
www.priateliazeme.sk/spz,
č. účtu 4250054728/3100,
alebo na internetovej stránke medzinárodného projektu
www.growingwithcompost.org

Vydanie tohto materiálu podporila
v programe Socrates Grundtvig
Európska komisia.

Vydané s cieľom 100% recyklovaním papiera